Archive of SID.ir

KMAN PUBLISHING INSTITUTE
Journal Website

Article history:
Received 19 August 2024
Revised 15 September 2024
Accepted 05 October 2024
Published online 24 June 2025

Journal of Technology in Entrepreneurship and Strategic Management

Volume 4, Issue 2, pp 1-22

E-ISSN: 3041-8585

Analysis of the Evaluation of Corporate Governance System Effectiveness in Iran Based on a Grounded Data Approach

Zohreh. Fahimnejad[1], Massoud. Gholamzadeh Ledari[2*], Hashem. Nikomaram[3], Ghodratollah. Talebnia[4]

[1] PhD Student, Accounting Department, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
[2] Assistant Professor, Department of Accounting, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
[3] Full Professor, Department of Accounting, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
[4] Associate Professor, Department of Accounting, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

*** Corresponding author email address**: gholamzadeh@srbiau.ac.ir

A r t i c l e I n f o

Article type:
Original Research

How to cite this article:
Fahimnejad, Z., Gholamzadeh Ledari, M., Nikomaram, H., & Talebnia, G. (2025). Analysis of the Evaluation of Corporate Governance System Effectiveness in Iran Based on a Grounded Data Approach. *Journal of Technology in Entrepreneurship and Strategic Management*, *4*(2), 1-22.

© 2025 the authors. Published by KMAN Publication Inc. (KMANPUB), Ontario, Canada. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

A B S T R A C T

Corporate governance research is primarily focused on the inputs for effective governance; however, we have limited information about how corporate governance systems are continuously monitored and evaluated. The purpose of this article is to analyze the evaluation of corporate governance system effectiveness in Iran using a grounded data approach. The research population included 11 experts from academia familiar with corporate governance topics, selected using a snowball sampling method. Interviews were used to collect the necessary data. The research interviews were designed using the CAR framework and analyzed qualitatively using a grounded data approach. Data analysis was performed through open, axial, and selective coding, eventually leading to the presentation of a final model consisting of six main dimensions and thirty-two sub-dimensions. The results indicate that the model for evaluating the effectiveness of corporate governance in Iran revolves around the central category of fintech and monitoring, which are influenced by causal conditions. This process begins with causal conditions, leading to the formation of the central category, which, through strategic actions, contributes to increased transparency, accountability, improved internal controls, creativity, and resource optimization.

Keywords: *Corporate Governance System, Effectiveness Evaluation, Grounded Data Approach, Fintech.*

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

Introduction

Corporate governance is a system of rules, practices, and processes by which a company is directed and controlled. It aims to balance the interests of various stakeholders, including shareholders, management, customers, suppliers, financiers, the government, and the broader community. Over the years, research on corporate governance has focused on improving transparency, reducing risks, and enhancing shareholder value. According to Gilbert and Rasche (2008), effective corporate governance is essential for ensuring financial stability, business integrity, and market confidence (Mahmudi, 2024; Ni Luh Putu Agustin Nirmala, 2024; Thoan, 2024). Studies by Payne and Srinivasan (2019) identified six major functions of the board of directors, including CEO oversight, financial structure monitoring, and strategic guidance. Despite the widespread emphasis on governance mechanisms globally, there is a lack of continuous evaluation frameworks tailored to specific contexts, particularly in countries like Iran. The traditional approach in Iran has often ignored the systematic assessment of governance practices, which results in delayed corrective actions and inefficiencies.

Recent literature highlights the significance of governance mechanisms, both internal and external, in enhancing corporate transparency and accountability. For example, Aguilera et al. (2018) discuss external mechanisms like legal systems and market competition that influence governance practices (Aguilera et al., 2018). Moreover, Sands (2019) suggests that AI can significantly improve governance processes but also poses new challenges for boards in decision-making (Sands, 2019). Addressing these gaps, this study seeks to explore a grounded framework for assessing corporate governance effectiveness in Iran, drawing insights from qualitative data and employing a systematic grounded theory approach.

Methods and Materials

The study employed a grounded theory approach to develop a comprehensive model for evaluating the effectiveness of the corporate governance system in Iran. Grounded theory, introduced by Strauss and Glaser, is a qualitative research method that facilitates theory development from data systematically. The research utilized exploratory and semi-structured interviews, designed using the CAR (Context, Action, Result) framework. This framework helped structure the interviews around three main questions: understanding the context of corporate governance in Iran, identifying suitable actions for assessment, and exploring how companies benefit from the results of these evaluations.

The sampling method used was snowball sampling, which involved identifying and interviewing 11 experts who were university faculty members with doctoral degrees and extensive knowledge of corporate governance. These participants were selected for their academic expertise and practical experience in governance-related topics. Data analysis was conducted using the systematic coding process outlined by Strauss and Corbin, which includes open coding, axial coding, and selective coding. This approach enabled the researcher to categorize the data into core themes and sub-themes, organizing them into a paradigm model.

Findings and Results

Data analysis revealed several critical dimensions and sub-dimensions that form the foundation of the corporate governance evaluation model. The research identified five main causal conditions that influence the formation of effective governance assessment practices. These include gaps in understanding

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

the importance of governance, cultural and systemic challenges within companies, and the need for technological integration. The core category that emerged was the integration of fintech and governance practices to improve monitoring, transparency, and accountability. The findings also underscored the role of emerging technologies in addressing governance inefficiencies.

The study revealed that the intervention of internal audit functions, coordination by audit committees, and the use of a combined assurance model are vital in achieving governance effectiveness. The data showed that audit committees must ensure that all assurance activities are aligned and coordinated. The study also highlighted the need for a robust evaluation framework to assess the effectiveness of risk management and internal controls, with emphasis on continuous monitoring and the use of advanced analytical tools. Moreover, it was found that the effective use of AI and fintech can facilitate better decision-making and resource optimization. However, the research also noted significant challenges in embedding these technologies into existing governance structures, particularly in addressing risks and ensuring compliance.

Conclusion

The study's findings are consistent with existing literature, which emphasizes the need for comprehensive governance frameworks that account for evolving market and technological dynamics. The research aligns with Luminio et al. (2021), who describe governance mechanisms as institutional arrangements that facilitate the execution of agreements (Lumineau et al., 2021). Historically, governance studies have focused on internal mechanisms like board structures and ownership (Anderson et al., 2007; Bao & Lewellyn, 2017). However, as Aguilera et al. (2018) argue, external mechanisms like legal environments and market pressures are equally crucial. This study highlights the importance of aligning both internal and external governance tools to enhance overall effectiveness.

The discussion points to the necessity of a culturally sensitive and technologically advanced framework for governance assessment in Iran. The integration of fintech, as noted by Fleming (2019), can lead to significant improvements but requires careful management to avoid unintended consequences. The concept of combined assurance, as proposed by Decaux and Sarens (2015), was validated by this research, emphasizing the need for a coordinated approach to risk management and internal controls. However, despite the potential benefits, embedding these practices remains a challenge (Decaux & Sarens, 2015). The study suggests that companies must adopt a platform governance model, as advocated by Fenwick et al. (2019), to foster a culture of openness and collaboration (Fenwick et al., 2019).

One critical implication of this research is the role of AI in transforming governance practices. Sands (2019) highlights the double-edged nature of AI, which can enhance decision-making but also introduce new governance complexities. This study found that AI can streamline governance processes but requires strategic oversight to maximize its benefits. Furthermore, the political and regulatory context in Iran presents unique challenges. As Bai et al. (2006) and Clarke (2016) discuss, political influence can distort governance priorities, leading to inefficiencies and economic stagnation (Bai et al., 2006; Clarke, 2016). Addressing these issues requires a robust regulatory framework and ongoing dialogue between policymakers and corporate leaders.

In conclusion, this study contributes to the literature by providing a grounded model for corporate governance assessment tailored to the Iranian context. The research emphasizes the importance of

E-ISSN: 3041-8585

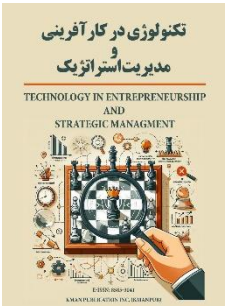
Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

technological integration, cultural alignment, and continuous monitoring. Future research should explore the quantitative aspects of governance evaluation, examining the impact of these frameworks on corporate performance. Additionally, there is a need for further studies to address the challenges of implementing AI and fintech in governance practices, ensuring that these technologies are used ethically and effectively. The study encourages companies to think critically about their governance practices and adopt a holistic approach that balances traditional governance mechanisms with modern technological advancements.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

شاپای الکترونیکی: ۸۵۸۵-۳۰۴۱

تکنولوژی در کارآفرینی و مدیریت استراتژیک

دوره ۴، شماره ۲، صفحه ۲۲-۱

PUBLISHING INSTITUTE

وبسایت مجله

تاریخچه مقاله
دریافت شده در تاریخ ۲۹ مرداد ۱۴۰۳
اصلاح شده در تاریخ ۲۵ شهریور ۱۴۰۳
پذیرفته شده در تاریخ ۱۴ مهر ۱۴۰۳
منتشر شده در تاریخ ۳ تیر ۱۴۰۴

واکاوی ارزیابی اثربخشی نظام حاکمیت شرکتی در ایران مبتنی بر رویکرد داده بنیاد

زهره فهیم نژاد[۱]، مسعود غلامزاده لداری[۲*]، هاشم نیکومرام[۳]، قدرت الله طالب نیا[۴]

۱. دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۲. استادیار، گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۳. استاد تمام، گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۴. دانشیار، گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات ، دانشگاه آزاد اسلامی ، تهران، ایران

[*]ایمیل نویسنده مسئول: gholamzadeh@srbiau.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

فهیم نژاد، زهره.، غلامزاده لداری، مسعود.، نیکومرام، هاشم. و طالب نیا، قدرت الله. (۱۴۰۴). واکاوی ارزیابی اثربخشی نظام حاکمیت شرکتی در ایران مبتنی بر رویکرد داده بنیاد. *تکنولوژی در کارآفرینی و مدیریت استراتژیک*، ۴ (۲)، ۲۲-۱.

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

چکیده

تحقیقات نظام حاکمیت شرکتی عمدتاً بر ورودی‌های حاکمیت مؤثر متمرکز است، با این حال ما اطلاعات کمی در مورد نحوه نظارت و ارزیابی سیستم‌های حاکمیتی شرکت‌ها به‌طور مداوم داریم. هدف این مقاله واکاوی ارزیابی اثربخشی نظام حاکمیت شرکتی در ایران مبتنی بر رویکرد داده بنیاد است. جامعه آماری این تحقیق شامل ۱۱نفر صاحبنظر از خبرگان دانشگاهی و آشنا با موضوع مباحث حاکمیت شرکتی بود که با روش گلوله برفی انتخاب شدند و از مصاحبه برای گردآوری داده‌های مورد نیاز استفاده گردید. مصاحبه این پژوهش با بهره‌گیری از چارچوب CAR طراحی و به روش کیفی و رویکرد داده بنیاد تحلیل شدند. تحلیل داده‌ها با کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شد و سرانجام به ارائه مدل نهایی شامل شش بعد اصلی و سی و دو بعد فرعی انجامید. نتایج نشان می‌دهد که الگوی ارزیابی اثربخشی نظام حاکمیت شرکتی در ایران حول مقوله محوری فین تک و نظارت قرار دارد که تحت تأثیر شرایط علی شکل می‌گیرد. این فرآیند با شرایط علی آغاز می‌گردد و موجب شکل‌گیری مقوله محوری می‌شود که با استفاده از راهبردها به افزایش شفافیت، پاسخگویی، بهبود کنترل‌های داخلی، خلاقیت و بهینه‌سازی منابع کمک می‌کنند.

کلیدواژگان: *نظام حاکمیت شرکتی، ارزیابی اثربخشی، رویکرد داده بنیاد، فین تک.*

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

مقدمه

حاکمیت شرکتی به عنوان سیستمی از قوانین، رویه‌ها و فرآیندهایی تعریف می‌شود که از طریق آن شرکت‌ها هدایت و کنترل می‌شوند. این سیستم نه تنها به عملکرد مدیریت ارشد توجه دارد، بلکه تلاش می‌کند تعادل بین منافع گروه‌های مختلف ذی‌نفع، از جمله سهامداران، مدیران، مشتریان، تأمین‌کنندگان، وام‌دهندگان، دولت و جامعه را برقرار کند. به طور کلی، حاکمیت شرکتی می‌تواند تمامی جنبه‌های مدیریتی سازمان را شامل شود، از برنامه‌های اقدام و کنترل‌های داخلی گرفته تا ارزیابی عملکرد و افشای اطلاعات شرکت. در همین راستا، مفهوم حاکمیت شرکتی به عنوان ابزاری برای بهبود شفافیت، کاهش ریسک‌ها و افزایش ارزش برای سهامداران شناخته شده است (Mahmudi, 2024; Ni Luh Putu Agustin Nirmala, 2024; Thoan, 2024). پژوهش‌های انجام شده در حوزه حاکمیت شرکتی همواره تلاش کرده‌اند تا با توسعه نظریه‌های مختلف و اجرای دستورالعمل‌های جدید، اثربخشی این سیستم را در سازمان‌ها افزایش دهند. حاکمیت شرکتی خوب می‌تواند باعث ایجاد ثبات مالی، افزایش یکپارچگی کسب‌وکار، و ایجاد اعتماد در میان ذی‌نفعان شود. به عنوان مثال، تحقیقات گیلبرت و راشه (۲۰۰۸) نشان می‌دهد که وجود سیستم‌های کارآمد حاکمیت شرکتی باعث بهبود عملکرد سازمانی و کاهش تضاد منافع بین سهامداران و مدیران می‌شود. از این رو، ارزیابی مستمر و بهینه‌سازی این سیستم‌ها به عنوان یک ضرورت اساسی شناخته شده است ("The Impact of Corporate Governance and Stakeholder Engagement on Organizational Resilience in Kuwaiti Islamic Financial Institutions," 2024; Mahmudi, 2024; Ni Luh Putu Agustin Nirmala, 2024; Oktaviani, 2023; Thoan, 2024; Wau, 2023; Wu et al., 2023).

تحقیقات نظری در زمینه حاکمیت شرکتی نشان داده است که این سیستم از چهار نظریه اصلی بهره می‌برد: نظریه نمایندگی، نظریه مباشرت، نظریه سهامداران، و نظریه نهادی. نظریه نمایندگی که توسط بنتون و یو (۲۰۱۹) و چاری و همکاران (۲۰۱۹) مورد بررسی قرار گرفته، به مسائلی مانند ساختار مالکیت، عملکرد شرکت، و برنامه‌های جبران خسارت مدیران می‌پردازد. این نظریه بر این باور است که تضاد منافع بین مدیران و سهامداران می‌تواند به عملکرد ضعیف شرکت‌ها منجر شود، مگر اینکه سیستم‌های نظارتی مناسبی در نظر گرفته شود (Benton & You, 2019; Chari et al., 2019). نظریه مباشرت، که توسط تیل و یونت (۲۰۱۹) مطرح شده است، به مفاهیمی همچون اعتماد، صداقت، و انگیزه‌های درونی مدیران توجه دارد. این نظریه بر این اساس استوار است که مدیران به طور طبیعی به دنبال منافع سازمان هستند و برای موفقیت آن تلاش می‌کنند (Till & Yount, 2019). در مقابل، نظریه سهامداران بر اهمیت نیروهای تأثیرگذار خارجی، همچون فشارهای اجتماعی و محیطی، بر سازمان‌ها تأکید دارد (Kovermann & Velte, 2019). این نظریه بر همسویی انگیزه‌ها بین ذی‌نفعان مختلف و سازمان تأکید دارد تا به بهترین نتایج دست یابد. نظریه نهادی نیز نقش مهمی در مطالعات حاکمیت شرکتی ایفا می‌کند. این نظریه به تعاملات بین رهبری سازمان، مسئولیت اجتماعی شرکت، و عوامل نهادی اشاره دارد. فیلاتوچف و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهش‌های خود نشان داده‌اند که این نظریه می‌تواند به درک بهتر فرهنگ سازمانی و تأثیرات نهادی بر تصمیم‌گیری‌های مدیریتی کمک کند. نظریه نهادی همچنین به بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و مسئولیت اجتماعی شرکت می‌پردازد و نقش نهادهای مختلف در ترویج رفتارهای اخلاقی و مسئولانه را تحلیل می‌کند (Filatotchev & Boyd, 2009; Filatotchev & Nakajima, 2014).

در کنار این نظریه‌ها، بسیاری از مطالعات علمی به اهمیت اطلاعات در عملکرد حاکمیت شرکتی اشاره کرده‌اند. اطلاعات به‌موقع و دقیق می‌تواند به بهبود تصمیم‌گیری‌ها و افزایش شفافیت در سازمان‌ها کمک کند. تیل و یونت (۲۰۱۹) و ژو و همکاران (۲۰۱۹) نشان داده‌اند

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

که اطلاعات مؤثر می‌تواند نقش کلیدی در کاهش ریسک‌های سازمانی و افزایش اعتماد عمومی ایفا کند (Till & Yount, 2019; Zhu et al., 2019). زخاریادیس و همکاران (۲۰۱۹) نیز بر اهمیت اطلاعات در تقویت عملکرد سیستم‌های حاکمیت شرکتی تأکید دارند.

پژوهش‌های متعددی در زمینه حاکمیت شرکتی و اثرات آن بر عملکرد شرکت‌ها و افشای مسئولیت‌های اجتماعی صورت گرفته است. صدیقی و همکاران (۲۰۲۳) به بررسی نقش حاکمیت شرکتی و شهرت شرکتی (CR) در افشای مسئولیت اجتماعی شرکت (CSRD) و عملکرد شرکت پرداختند و با استفاده از داده‌های ۳۵۸۸ مشاهده از ۸۳۳ شرکت در ۳۱ کشور بین سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۱۱، تأثیرات میانجی و تعدیل‌کننده این متغیرها را تحلیل کردند. یافته‌های آن‌ها نشان داد که حاکمیت شرکتی تأثیر مثبتی بر CSRD و CR دارد و عواملی مانند یکپارچگی مدیرعامل و تمرکز مالکیت به تقویت CSRD و عملکرد شرکت کمک می‌کنند (Siddiqui et al., 2023). در همین راستا، ایویس امین و همکاران (۲۰۲۳) با بررسی نقش سیاستمداران به‌عنوان مدیران عامل در دو بازار نوظهور (تایوان و پاکستان) دریافتند که حضور سیاستمداران در مقام مدیرعامل به دلیل اولویت دادن به منافع شخصی، موجب کاهش ارزش شرکت می‌شود و اثر منفی معناداری بر رابطه مالکیت متمرکز، استقلال هیئت‌مدیره، و ارزش شرکت دارد (Awais Amin & Cumming, 2023). آرنکه و همکاران (۲۰۲۳) نقش مدیریت زن در افشای اخلاقی حاکمیت شرکتی را در جوامع مردسالار بررسی کردند و دریافتند که شرکت‌های دارای مدیران زن در نیجریه، با وجود پیش‌داوری‌های موجود، شیوه‌های افشای اخلاقی بهتری دارند. آن‌ها نشان دادند که تأثیر مثبت مدیریت زن بر افشای اخلاقی در حضور مدیران خارجی و سهامداران نهادی افزایش می‌یابد (Areneke et al., 2023).

یکی از چالش‌های اصلی در نظام حاکمیت شرکتی ایران، فرآیند سنتی تدوین دستورالعمل‌ها است. علی‌رغم تلاش‌های صورت‌گرفته در سطح بین‌المللی برای بهبود این دستورالعمل‌ها، در ایران هنوز چارچوب جامع و رسمی برای ارزیابی پس از اجرای آن‌ها وجود ندارد. این موضوع باعث می‌شود که مشکلات و بازخوردهایی که توسط گزارش‌دهندگان، حسابرسان و استفاده‌کنندگان شناسایی می‌شوند، به موقع به نهادهای قانون‌گذار منتقل نشوند. این عدم انتقال به‌موقع اطلاعات باعث می‌شود در برخی موارد، هزینه‌های اضافی و غیرضروری به ذی‌نفعان تحمیل شود و فرصت‌های بهبود نیز از دست برود. از سوی دیگر، وجود یک چارچوب ارزیابی جامع می‌تواند به نهادهای قانون‌گذار کمک کند تا اطلاعات کامل و دقیقی از عملکرد واقعی دستورالعمل‌های اجراشده به دست آورند. این چارچوب به نهادها این امکان را می‌دهد تا به طور مستمر دستورالعمل‌ها را بازبینی کرده و بهینه‌سازی‌های لازم را انجام دهند. علاوه بر این، دور بودن ذی‌نفعان کلیدی از فرآیند تدوین و ارزیابی می‌تواند باعث افزایش فاصله بین نیازهای واقعی سازمان‌ها و دستورالعمل‌های وضع‌شده شود. در این شرایط، به‌کارگیری راهکارهایی برای نزدیک‌تر کردن ذی‌نفعان به فرآیند تدوین و ارزیابی، امری ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به این مباحث، هدف از این مطالعه ارائه الگوی ارزیابی اثربخشی نظام حاکمیت شرکتی در ایران است. ارزیابی پس از اجرای دستورالعمل‌های حاکمیت شرکتی ازجمله نیازهای حیاتی برای بهبود مستمر این نظام است. باوجود تلاش‌های نهادهای بین‌المللی برای تدوین دستورالعمل‌های حاکمیت شرکتی، فرآیند تدوین در ایران همچنان سنتی است و چارچوب ارزیابی متناسب با شرایط ایران به‌طور رسمی لحاظ نمی‌شود. نبود چنین چارچوب جامعی باعث می‌شود تا بازخوردهای مهم و به‌موقع به نهادهای تدوین مقررات منتقل نشده و در برخی موارد به هزینه‌های اضافی برای ذی‌نفعان منجر شود.

روش پژوهش

در این پژوهش به‌منظور ارائه الگوی اثربخشی نظام حاکمیت شرکتی در ایران، از روش تحقیق کیفی داده بنیاد استفاده شده است. نظریه‌پردازی داده بنیاد یک روش پژوهش کیفی شناخته شده است که توسط استراوس و گلیسر توسعه یافته و به طور گسترده در مطالعات علمی به کار گرفته می‌شود. این روش امکان استخراج نظریه از داده‌های تجربی را فراهم می‌آورد و از رویه‌های نظام‌مند و مشخصی برای ساختن

E-ISSN: 3041-8585

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

نظریه درباره یک پدیده خاص استفاده می‌کند. در این تحقیق، روش داده بنیاد با بهره‌گیری از مصاحبه‌های اکتشافی و نیمه‌ساختاریافته پیاده‌سازی شده است. برای طراحی و اجرای مصاحبه‌ها، از چارچوب CAR استفاده شده که به پژوهشگران امکان می‌دهد سؤالات کلیدی را در سه محور اصلی بررسی کنند: Context (زمینه یا بستر)، Action (اقدام)، و Result (نتیجه). این چارچوب به پژوهشگر کمک می‌کند تا وضعیت نظام حاکمیت شرکتی در ایران را شناسایی کرده، اقدامات مناسب برای ارزیابی این نظام را تعیین کند و نتایج حاصل از اجرای این ارزیابی را بررسی نماید. به‌طور خاص، سؤالات اصلی مطرح‌شده در مصاحبه‌ها عبارت‌اند از: (۱) وضعیت نظام حاکمیت شرکتی در ایران چگونه است؟ (Context) (۲) اقدام مناسب برای ارزیابی این نظام چیست؟ (Action) و (۳) نتیجه اجرای ارزیابی چیست و شرکت‌های ایرانی چگونه از نتایج آن منتفع می‌شوند؟ (Result). طراحی این پرسش‌ها به پژوهشگر این امکان را می‌دهد تا عمیقاً به ابعاد مختلف موضوع پژوهش پرداخته و اطلاعات غنی و مرتبطی گردآوری کند.

روش نمونه‌گیری این تحقیق، روش گلوله برفی است. این روش به پژوهشگران کمک می‌کند تا با شروع از یک گروه کوچک از افراد آگاه و شناخته شده، شبکه‌ای از شرکت‌کنندگان را ایجاد کنند که به‌طور مستمر گسترش می‌یابد. در این پژوهش، ۱۱ نفر از خبرگان به عنوان نمونه‌های تحقیق انتخاب شدند. این خبرگان شامل اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌ها و متخصصانی با مدرک دکتری هستند که دارای دانش عمیق در زمینه حاکمیت شرکتی بوده و یا در این حوزه تألیفات و مقالات علمی داشته‌اند. تلاش شد تا نمونه‌ها از افرادی تشکیل شوند که علاوه بر تجربه عملی در این حوزه، از پیشینه تحصیلی قوی برخوردار باشند. به این ترتیب، تخصص و تجربه زیستی شرکت‌کنندگان، غنای داده‌های گردآوری شده را تضمین کرده است.

برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها در این پژوهش از رهیافت نظام‌مند استراوس و کوربین (۱۹۹۸) استفاده شد. رهیافت نظام‌مند یکی از سه رویکرد اصلی در پژوهش‌های داده بنیاد است و از ساختار مشخص و رویه‌های سیستماتیکی برای نظریه‌پردازی استفاده می‌کند. دو رویکرد دیگر شامل رهیافت پیمایشی یا ظهوری گلاسر (۱۹۹۲) و رهیافت ساختی چارمز (۲۰۰۰) هستند، اما در این پژوهش به دلیل تأکید بر ساختاردهی و سازمان‌دهی داده‌ها، رهیافت نظام‌مند مناسب‌تر تشخیص داده شد. رهیافت نظام‌مند، فرآیند نظریه‌پردازی را در سه گام اصلی انجام می‌دهد: کدگذاری باز، کدگذاری محوری، و کدگذاری انتخابی. در مرحله کدگذاری باز، داده‌ها تجزیه شده و مفاهیم اولیه از متن استخراج می‌شوند. این مفاهیم به دسته‌ها و مقوله‌های اصلی تقسیم‌بندی می‌شوند. در مرحله کدگذاری محوری، پژوهشگر روابط میان مقوله‌های اصلی و فرعی را شناسایی کرده و آن‌ها را به یکدیگر مرتبط می‌کند تا ساختاری منسجم از مفاهیم ارائه شود. نهایتاً، در کدگذاری انتخابی، پژوهشگر مقوله‌های اصلی را یکپارچه کرده و نظریه نهایی را توسعه می‌دهد. همگام با این فرآیند، مضامین و ابعاد استخراج شده در قالب مدل پارادایم سازمان‌دهی می‌شوند که به پژوهشگر امکان می‌دهد ابعاد مختلف پدیده را در یک چارچوب نظری منسجم بررسی کند. به این ترتیب، روش داده بنیاد به پژوهشگر این امکان را می‌دهد که با تحلیل دقیق داده‌ها و با توجه به ساختار نظام‌مند، نظریه‌ای جامع و کاربردی درباره اثربخشی نظام حاکمیت شرکتی در ایران ارائه دهد.

یافته‌ها

کدگذاری باز، فرایند تحلیلی است که از طریق آن، مفاهیم و مقوله‌ها شناسایی‌شده و ویژگی‌ها و ابعاد آن‌ها در داده‌ها کشف می‌شود. در مرحله کدگذاری باز، با بررسی عمیق متن مصاحبه‌ها و اسناد سازمانی، مفاهیم مستتر در آن‌ها شناسایی‌شده و این مفاهیم در قالب مقوله‌های اولیه طبقه‌بندی شدند. در گام اول، بامطالعه‌ی سطر به سطر، جمله به جمله و یا پاراگراف به پاراگراف متن مصاحبه‌ها و اسناد سازمانی، واژه‌ها و عبارات مرتبط با پدیده شبکه‌سازی فعالیت‌های بازاریابی استخراج گردید. سپس به هر یک از واژه‌ها و عبارات کد اولیه‌ای اختصاص داده شد.

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

در این پژوهش پس از کدگذاری متمرکز مفاهیم اولیه، در مرحله دو ۳۲مقوله اصلی منفک شد. در جدول ۱ برای برخی مقوله‌های اقتباس‌شده نیز یک شرح واژه نظری نوشته‌شده است. شرح واژه نظری توضیح خود پژوهشگر از یک کد بوده و می‌تواند در ارتباط دادن مقوله‌ها برای ساخت مدل پارادایمی مفید باشد.

جدول ۱

مقوله‌های عمده

ردیف	مفاهیم (کدبندی اولیه)	مقوله‌های عمده (کدبندی متمرکز)	شرح واژه
۱	تدوین دستورالعمل‌ها تعیین چارچوب تدوین سیستم‌ها روندها و روش‌ها بررسی عملیاتی شدن اجرای دقیق قوانین ایجاد سیستم یکپارچه بالا بردن کارایی بازار سرمایه	رعایت استانداردها	منظور از رعایت استانداردها تدوین دستورالعمل‌ها، سیستم‌ها روندها رو روش‌ها در ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی به‌منظور ایجاد سیستم یکپارچه و بالا بردن کارایی سرمایه گذاری است.
۲	خلق ارزش برای سهامداران خلق ثروت برای سهامداران صیانت از سهامدار حقوق سهامداران دسترسی اطلاع دقیق به ذینفعان کنترل منافع ذینفعان رعایت عدالت انصاف	ذینفعان	یکی از علت‌های ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی ذینفعان یا سهامداران است که کنترل منافع آن‌ها و صیانت از سهامدار و حقوق آن‌ها و اجرای رعایت عدالت انصاف از آن طریق عملی می‌شود.
۳	پیچیدگی‌های محیط درک تناقضات حاکمیت شرکتی مغفول ماندن حاکمیت شرکتی درک تضاد منافع اجرای تئوری یا مفهومی حاکمیت شرکتی	واکاوی ابهامات	ابهاماتی که در جریان اینکه قوانین نوشته‌شده نظام حاکمیت شرکتی در اجرا چطور برداشت شدند و سنجش این برداشت‌ها بر اساس اهداف
۴	آگاهی از برداشت‌های افراد از دستورالعمل‌ها کمک به کارایی شرکت کنترل شرکت مرتفع کردن مشکلات	پایش مستمر	پیگیری مستمر اجرای دستورالعمل حاکمیت شرکتی وجود خارجی دارد اما به‌صورت واقعی پیگیری نمی‌شود و اعضای هیئت‌مدیره بابت رعایت نکردن دستورالعمل حاکمیت شرکتی بازخواست نمی‌شوند پایش مستمر اصلاح این امور و پیگیری به‌صورت واقعی است.

E-ISSN: 3041-8585

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

		تحقق اهداف	
		اثربخشی هیئت‌مدیره	
		تسهیل تصمیمات مدیران	
		رصد و پایش پیگیری مستمر	
منظور از فین تک استفاده از هوش مصنوعی و فناوری‌های نوین در ارزیابی حاکمیت شرکتی است کاربرد آن‌ها در حاکمیت شرکتی برای تقویت تصمیم‌گیری هیئت‌مدیره الهام‌بخش است و توجه بسیاری از هیئت‌مدیره را به خود جلب کرده است	فین تک	تغییرات گسترده در حوزه علم و فناوری	۵
		موضوع فناوری	
		هوش مصنوعی	
		استفاده از ابزار نوین	
		نوآوری‌های تکنولوژی	
		هوش مصنوعی AI	
		تکنولوژی‌های جدید	
		استفاده از بهترین تکنولوژی‌ها	
منظور از پیچیدگی محیط در ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی اوضاع اقتصادی، سیستم قانونی و پیچیدگی معاملات و روابط در محیط پیچیده امروزی است	پیچیدگی محیط	پیچیده‌تر شدن معاملات	۶
		وضعیت اقتصادی	
		سیستم قانونی	
		میزان عرضه سهام	
		میزان جریان سرمایه	
		پاسخ‌دهی	
		نحوه تعامل و ارتباطات	
تضمین ترکیبی تضمین می‌کند که روشی هماهنگ برای دریافت اطمینان از مدیریت مناسب ریسک‌های شرکت وجود دارد	تضمین ترکیبی	هماهنگ با قوانین بالادستی	۷
		تعریف دستورالعمل برای خلأهای قانونی	
		تعریف استثنائات مبتنی بر صنعت	
میزان دانش و آگاهی افراد نسبت به مفاهیم نظام حاکمیت شرکتی و چگونگی ارزیابی آن	رکن فرهنگ	عوامل محیطی	۸
		ساختار حاکمیت شرکتی	
		مؤلفه‌های فرهنگ‌سازمانی	
نظریه غالبی که برای مطالعه حاکمیت شرکتی استفاده می‌شود	نظریه نمایندگی	هزینه نمایندگی	۹
		منافع سهامداران	
		کاهش عدم تقارن اطلاعاتی	
ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی منجر به دستیابی به اهداف کنترلی و مدیریت بهتر ریسک و به‌طورکلی کنترل شرکت می‌گردد.	نقش نظارتی	کنترل شرکت	۱۰
		دستیابی به اهداف کنترلی	
		مدیریت ریسک	
ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی مکانیزمی است که به کمک آن بتوان بستر مناسب برای اجرای واقعی آن فراهم کرد.	کاستی‌ها	عدم وجود بستر	۱۱
		سیستماتیک	
		دشواری ارزیابی	

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

		عدم وجود بستر سنجش حاکمیت شرکتی نداشتن جرائم حقیقی و حقوقی برای عدم دستورالعمل عدم اجرا به‌صورت واقعی	
منظور از افزونه‌ها هر آن چیزی است که در دریافت به‌موقع اجرای نظام حاکمیت شرکتی نقشی دارد.	افزونه‌ها	حضور مدل‌های هوشمند دریافت بازخورد بازخورد به‌موقع تکنولوژی‌های به‌روز تدوین دستورالعمل‌ها دستورالعمل منسجم نگاه جامع میزان مفید بودن پروسه	۱۲
منظور از آموزش داشتن دانش کافی برای اجرای نظام حاکمیت شرکتی است. مهم‌ترین عامل برای درک درست از حاکمیت شرکتی آموزش است	آموزش	آموزش ارزیابی‌کننده هم‌راستا کردن شرکت‌ها اجرای صحیح کیفیت اجرا قالب مشترک قابل‌فهم اثرات و پیامدهای اقتصادی اثرات و پیامدهای اجتماعی	۱۳
منظور از موقعیت محور در نظام حاکمیت شرکتی داشتن دستورالعمل‌های خاص در شرایط خاص است	موقعیت محور	در شرایط خاص دستورالعمل‌های خاص منطبق بر صنعت انعطاف در دستورالعمل‌ها آزادی عمل کمیته حدود اختیارات سهم بازار رشد و توسعه بازار	۱۴
نتیجه موفق ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی ایجاد سیستمی متناسب با شرایط خاص هر شرکت است.	ایجاد سیستم	تنظیم سیستم برای ابلاغ دستورات حضور مستمر تدوین‌کنندگان در جریان ارزیابی به‌روز کردن مستمر حاکمیت شرکتی یکپارچه کردن شرکت‌ها نگاه قانونمند به حاکمیت شرکتی	۱۵

E-ISSN: 3041-8585

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

		اجرای اهداف حاکمیت شرکتی ارزیابی متناسب با شرایط نحوه اجرا پیاده‌سازی قوانین به‌صورت سیستمی	
اجرای ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی منجر به کاهش و کنترل هزینه‌ها می‌گردد	مدیریت هزینه	نگاه منفعت به هزینه به‌صرفه بودن هزینه کاهش هزینه‌ها کنترل هزینه‌ها منفعت در ارزش هدف	۱۶
منظور از چارچوب ارائه چارچوبی جامع مبتنی بر نیازهای کشور و مبتنی بر صنعت در ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی خواهد بود	چارچوب بومی	ایجاد چارچوب برای ارزیابی دستورالعمل جامع ایجاد چارچوب دستورالعمل جامع چارچوب ارزیابی متناسب با نیازهای کشور مبتنی بر صنعت مبتنی بر فرهنگ	۱۷
سهم مهم حاکمیت شرکتی که در گزارش همپل ذکرشده است، رونق کسب‌وکار و پاسخگویی است	پاسخگویی	پاسخگویی به ذینفعان پاسخگوی جامع نیازها پاسخگویی راحت‌تر پیوند بین مشکلات ذینفعان و کارفرما	۱۸
منظور از ایجاد ظرفیت برای خلاقیت، تقویت نوآوری سیستمی در نظام حاکمیت شرکتی باهدف افزایش ارزش ذینفعان؛ ایجاد نیروی کار ماهر، وفادار و بسیار متعهد؛ ارائه محصولات، خدمات و راه‌حل‌های باکیفیت؛ و درگیر شدن در رفتار اخلاقی و تصمیم‌گیری و ایجاد ارزش‌ها و معیارهای اخلاقی در کل سازمان است.	ایجاد ظرفیت برای خلاقیت	داشتن الگوی کاربردی و واقعی الگوی مسئله محور حل مسئله ایجاد پلتفرم تهیه نرم‌افزار	۱۹
ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی و اطمینان از اجرای درست آن بهینه‌سازی منابع را برای شرکت در پی خواهد داشت.	بهینه‌سازی منابع	حداکثر سازی منافع سهامداران حفظ منافع سهامدار مصرف منابع در جای درست	۲۰

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

جدول ۲

مقوله اصلی: شرایط علی

مقوله‌های فرعی	مفاهیم
رعایت استانداردهای قانونی و اخلاقی مربوطه.	تدوین دستورالعمل‌ها
	تعیین چارچوب
	تدوین سیستم‌ها روندها و روش‌ها
	بررسی عملیاتی شدن
	اجرای دقیق قوانین
ذینفعان	ایجاد سیستم یکپارچه
	بالا بردن کارایی بازار سرمایه
	خلق ارزش برای سهامداران
	خلق ثروت برای سهامداران
	صیانت از سهامدار
	حقوق سهامداران
	دسترسی اطلاع دقیق به ذینفعان
	کنترل منافع ذینفعان
	رعایت عدالت انصاف
واکاوی ابهامات	پیچیدگی‌های محیط
	درک تناقضات حاکمیت شرکتی
	مغفول ماندن حاکمیت شرکتی
	درک تضاد منافع
مکانیسم‌ها	اجرای تئوری یا مفهومی حاکمیت شرکتی
	مکانیزم حاکمیت شرکتی
	فرایندها، مکانیسم‌ها و حوزه‌های ارتباطی
پایش مستمر	آگاهی از برداشت‌های افراد از دستورالعمل‌ها
	کمک به کارایی شرکت
	کنترل شرکت
	مرتفع کردن مشکلات
	تحقق اهداف
	اثربخشی هیئت‌مدیره
	تسهیل تصمیمات مدیران
	رصد و پایش پیگیری مستمر

E-ISSN: 3041-8585

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

جدول ۳

مفاهیم و مقوله‌های فرعی پدیده محوری

مقوله‌های فرعی	مفاهیم
فین تک	تغییرات گسترده در حوزه علم و فناوری
	موضوع فناوری
	هوش مصنوعی
	استفاده از ابزار نوین
	نوآوری‌های تکنولوژی
	هوش مصنوعی AI
	تکنولوژی‌های جدید
	استفاده از بهترین تکنولوژی‌ها
پیچیدگی محیط	پیچیده‌تر شدن معاملات
	وضعیت اقتصادی
	سیستم قانونی
	میزان عرضه سهام
	میزان جریان سرمایه
	پاسخ‌دهی
	نحوه تعامل و ارتباطات
تضمین ترکیبی	هماهنگ با قوانین بالادستی
	تعریف دستورالعمل برای خلأهای قانونی
	تعریف استثنائات مبتنی بر صنعت
رکن فرهنگ	عوامل محیطی
	فرهنگ‌سازمانی
	ساختار حاکمیت شرکتی
	مؤلفه‌های فرهنگ‌سازمانی
	فرهنگ سازمان شرکت
نظریه نمایندگی	هزینه نمایندگی
	منافع سهامداران
	کاهش عدم تقارن اطلاعاتی
نقش نظارتی	کنترل شرکت
	دستیابی به اهداف کنترلی
	مدیریت ریسک

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

جدول ۴

مقوله اصلی: شرایط زمینه‌ای

مقوله‌های فرعی	مفاهیم
کاستی‌ها	عدم وجود بستر سیستماتیک
	دشواری ارزیابی
	عدم وجود بستر سنجش حاکمیت شرکتی
	نداشتن جرائم حقیقی و حقوقی برای عدم دستورالعمل
	عدم اجرا به‌صورت واقعی
افزونه‌ها	حضور مدل‌های هوشمند
	دریافت بازخورد
	بازخورد به‌موقع
	تکنولوژی‌های به‌روز
	تدوین دستورالعمل‌ها
	دستورالعمل منسجم
	نگاه جامع
	میزان مفید بودن پروسه
سیاست‌ها	سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد
	نهادهای حاکمیت
	محیط اولیه شرکت
آموزش	آموزش ارزیابی‌کننده
	هم‌راستا کردن شرکت‌ها
	اجرای صحیح
	کیفیت اجرا
	قالب مشترک
	قابل‌فهم
اعطای قدرت کافی به هیئت‌مدیره	اثرات و پیامدهای اقتصادی
	اثرات و پیامدهای اجتماعی
	جانشین پروری
	بهینه‌سازی مشوق‌ها

جدول ۵

مفاهیم و مقوله‌های مربوط به شرایط مداخله‌گر

مقوله‌های فرعی	مفاهیم
سیستم‌های موجود در سطح حاکمیت شرکتی	عوامل سیاسی
	عوامل اجتماعی
	روابط سیاسی
	قوانین و مقررات وضع‌شده حاکم بر جامعه
	تحریم در ایران

E-ISSN: 3041-8585

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

ساختار سازمان	رشد ساختاری
	تغییرات امروز دنیا
	پیچیدگی محیط
	رشد و توسعه ابزارها
	رشد سازمانی
	تعالی سازمانی
	ساختار شرکت
ابزار نوین	بازارها و ابزارهای نوین
	استفاده از ابزارهای نوین
	در شرایط خاص دستورالعمل‌های خاص
موقعیت محور	منطبق بر صنعت
	انعطاف در دستورالعمل‌ها
	آزادی عمل کمیته
	حدود اختیارات
	سهم بازار
	رشد و توسعه بازار

جدول ۶

مقوله اصلی: راهبردها

مفاهیم	مقوله‌های فرعی
ایجاد سیستم	تنظیم سیستم برای ابلاغ دستورات
	حضور مستمر تدوین‌کنندگان در جریان ارزیابی
	به‌روز کردن مستمر حاکمیت شرکتی
	یکپارچه کردن شرکت‌ها
	نگاه قانونمند به حاکمیت شرکتی
	اجرای اهداف حاکمیت شرکتی
	ارزیابی متناسب با شرایط
	نحوه اجرا
	پیاده‌سازی قوانین به‌صورت سیستمی
مدیریت هزینه	نگاه منفعت به هزینه
	به‌صرفه بودن هزینه
	کاهش هزینه‌ها
	کنترل هزینه‌ها
	منفعت در ارزش هدف
الگوی مسئله محور	شناخت شرکت
	دوری از الگوی معمول
	شناسایی به‌موقع مسائل
	دریافت به‌موقع بازخوردها
	نزدیکی ذینفعان با متولیان

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

	ایجاد انگیزش
عملکرد	مقایسه عملکرد با اهداف
	عملکرد هیئت‌مدیره
چارچوب بومی	ایجاد چارچوب برای ارزیابی
	دستورالعمل جامع
	ایجاد چارچوب دستورالعمل جامع
	چارچوب ارزیابی متناسب با نیازهای کشور
	مبتنی بر صنعت
	مبتنی بر فرهنگ
کیفیت گزارش‌ها	میزان گزارش‌ها
	انطباق گزارش با استاندارد

جدول ۷

مفاهیم و مقوله‌های فرعی پیامدها

مقوله‌های فرعی	مفاهیم
	ضریب نفوذ بالاتر
افزایش شفافیت	شفایت بیشتر
	شناسایی مشکلات
	بازگشت اعتماد به بازار سرمایه
	قابل‌فهم‌تر
انتظارات دولت	برآورده کردن انتظارات دولت
	منتفع بودن دولت
	افزایش سهم بازارهای جهانی
پاسخگویی	پاسخگویی به ذینفعان
	پاسخگوی جامع نیازها
	پاسخگویی راحت‌تر
	پیوند بین مشکلات ذینفعان و کارفرما
بهبود کنترل‌های داخلی	تضمین امنیت
	کمک به بقای شرکت
	رشد شرکت در راستای جذب سرمایه گذاران
	اعتباربخشی به سازمان
ایجاد ظرفیت برای خلاقیت	داشتن الگوی کاربردی و واقعی
	الگوی مسئله محور
	حل مسئله
	ایجاد پلتفرم
	تهیه نرم‌افزار
بهینه‌سازی منابع	حداکثر سازی منافع سهامداران
	حفظ منافع سهامدار
	مصرف منابع در جای درست

E-ISSN: 3041-8585

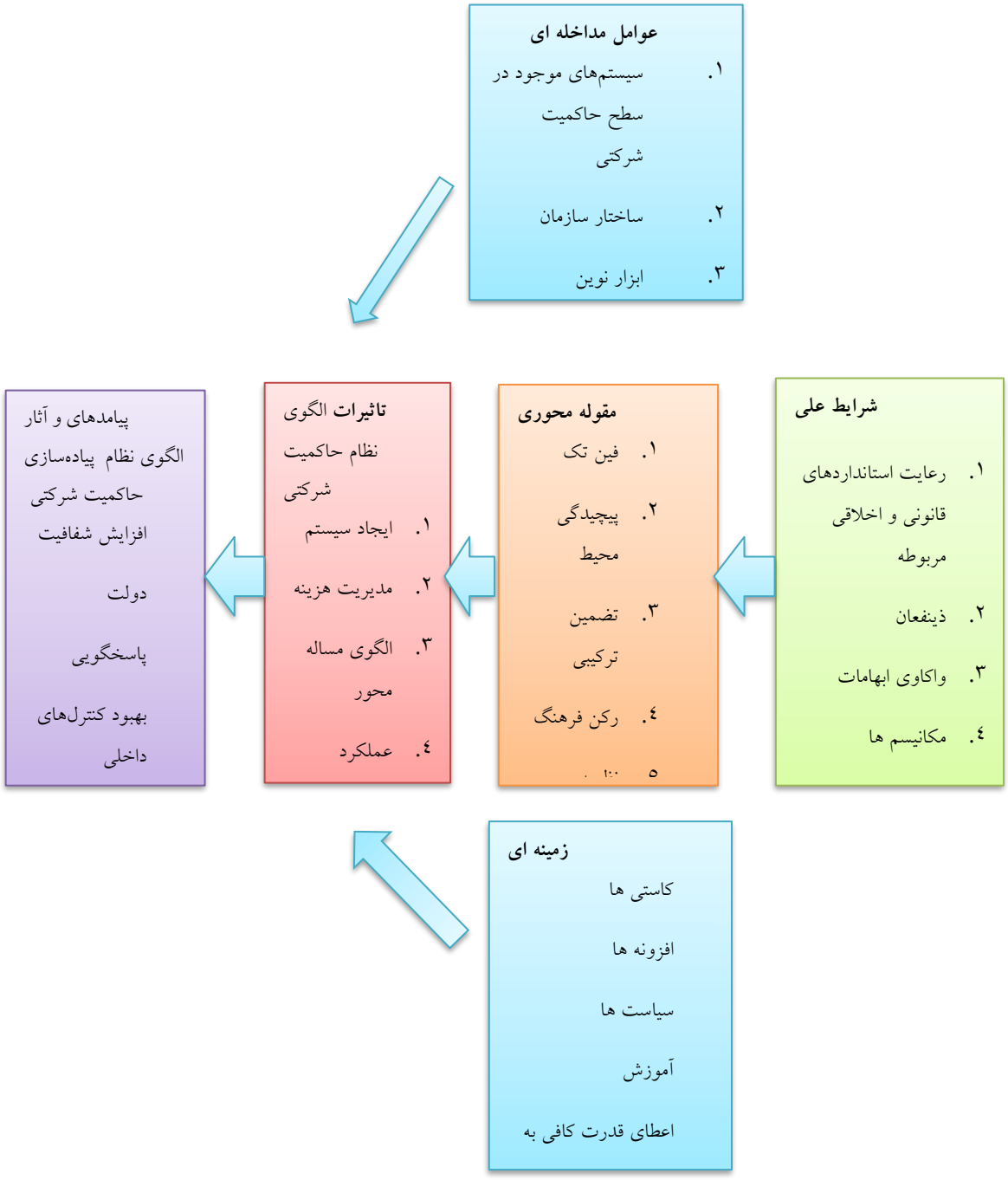
Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

الگوی پارادایمی پژوهش نیز در شکل ۱ نشان داده‌شده است.

شکل ۱

الگوی پارادایمی پژوهش در بستر ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

بحث و نتیجه‌گیری

شرایط علی، به‌عنوان عوامل بنیادی که پدیده اصلی ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی را ایجاد می‌کنند، نقش اساسی در شکل‌گیری و بهبود این نظام دارند. در این مطالعه، پنج مقوله به‌عنوان شرایط علی شناسایی شدند که ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. یکی از این علل اصلی، مغفول ماندن اهمیت حاکمیت شرکتی در ایران است. همچنین، مصاحبه‌های انجام شده نشان دادند که درک ناکافی از نقش حاکمیت شرکتی و غفلت از اجرای آن در سطوح مختلف سازمانی از دیگر عوامل مهم هستند. به گفته لومینیوو و همکاران (۲۰۲۱)، مکانیسم‌های حاکمیتی به‌عنوان سازوکارهای نهادی تعریف می‌شوند که به اجرای توافقات کمک می‌کنند و در طی چند دهه اخیر، مطالعات زیادی بر این مکانیسم‌ها و نظارت‌های داخلی و خارجی تمرکز داشته‌اند (Lumineau et al., 2021). سازوکارهای داخلی نظیر هیئت‌مدیره و ساختار مالکیت از مؤلفه‌های اصلی حاکمیت شرکتی هستند (Anderson et al., 2007). مشوق‌های جبران خسارت و عوامل انگیزشی نیز نقش حیاتی در اثربخشی این نظام دارند (Kovermann & Velte, 2019). مکانیسم‌های خارجی نیز، مانند سیستم‌های قانونی و بازارهای تصاحب، توجه محققان را جلب کرده‌اند (Aguilera et al., 2018).

برقراری ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی مستلزم درک پیچیدگی‌های محیطی و توجه به نقش فرهنگ سازمانی است. این امر به شرکت‌ها اجازه می‌دهد که شفافیت خود را افزایش داده و از طریق هیئت‌مدیره، حسابرسان، و نهادهای نظارتی، کنترل‌های مؤثر را پیاده‌سازی کنند. یکی از مقوله‌های محوری این نظام، ابزارهای نوین نظیر فناوری‌های مالی (فین‌تک) است. فناوری به‌خودی‌خود خنثی است، اما نحوه استفاده از آن می‌تواند نتایج مثبت یا منفی داشته باشد. همان‌طور که فلمینگ (۲۰۱۹) بیان می‌کند، پیشرفت‌های تکنولوژیکی می‌توانند به رشد ثروت اجتماعی و کاهش بیکاری کمک کنند. مفهوم تضمین ترکیبی نیز، که به یکپارچگی فعالیت‌های تضمینی در شرکت‌ها می‌پردازد، اهمیت دارد (Fenwick et al., 2019). به گفته دکوکس و سارن (۲۰۱۵)، هدف این فرآیند، هماهنگ کردن منابع مختلف تضمین و ارتقای مدیریت ریسک و سیستم‌های کنترل داخلی است. کمیته حسابرسی نقش محوری در تضمین کارایی این فرآیند ایفا می‌کند (Decaux & Sarens, 2015).

بستر مناسب برای ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی، نیازمند شناخت دقیق کاستی‌ها و نبود سیستم‌های سیستماتیک در اجرای ارزیابی است. به‌کارگیری هوش مصنوعی یکی از روش‌های مؤثر برای تسهیل فرآیندهای کاری و افزایش بهره‌وری در شرکت‌هاست. این فناوری به‌مرور زمان پیشرفت کرده و شرکت‌ها باید در مورد نحوه استفاده از آن در بهبود شیوه‌های حاکمیت شرکتی بیندیشند. سندز (۲۰۱۹) تأکید می‌کند که هیئت‌های مدیره باید به چالش‌های استفاده از هوش مصنوعی برای تصمیم‌گیری‌های بهتر توجه کنند. علاوه بر این، شرایط مداخله‌گر مانند عوامل سیاسی، اجتماعی، و تحریم‌ها در ایران بر ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی تأثیرگذار هستند. پیچیدگی‌های محیطی و ساختارهای سازمانی نیز می‌توانند از طریق ابزارهای نوین تسهیل شوند. هوش مصنوعی، با قابلیت تقویت تصمیم‌گیری، در آینده نقش بیشتری در این نظام خواهد داشت (Sands, 2019).

تأثیرات سیاسی، همان‌طور که در ادبیات گسترده‌ای ذکر شده، می‌تواند به نظام حاکمیت شرکتی و ارزش‌گذاری شرکت آسیب بزند. استفاده نادرست سیاستمداران از منابع شرکت برای مقاصد سیاسی و اجتماعی می‌تواند مانع رشد ارزش سهامداران شود (Bai et al., 2006). این نفوذ سیاسی ممکن است توسعه اقتصادی را به تأخیر بیندازد و باعث رکود شود (Chen et al., 2023). بنابراین، ایجاد سازوکارهایی برای جلوگیری از این اثرات منفی ضروری است.

E-ISSN: 3041-8585

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

راهبردها و کنش‌های اتخاذشده در پاسخ به این چالش‌ها نقش مهمی در موفقیت ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی ایفا می‌کنند. این راهبردها باید با هدف دستیابی به اثربخشی حداکثری، شفافیت و استانداردهای قانونی و اخلاقی تعریف شوند. به گفته اشتراوس و کوربین (۱۹۹۰)، راهبردها به‌منظور پیاده‌سازی و محقق کردن پدیده اصلی به‌کار می‌روند. در این مطالعه، استانداردهای قانونی، واکاوی ابهامات، و پایش مستمر به‌عنوان راهبردهای کلیدی شناسایی شدند. شرکت‌ها با اتخاذ این راهبردها می‌توانند ارزیابی مؤثرتری انجام دهند و به بهبود حاکمیت شرکتی کمک کنند.

مقوله‌های مرتبط با راهبردها و کنش‌ها باید به سایر بخش‌های سازمان منتقل شوند تا فعالیت‌های ارزیابی مؤثرتر انجام شوند. تنظیم سیستم برای ابلاغ دستورات و حضور مستمر تدوین‌کنندگان از دستاوردهای مهم این ارزیابی است. شناخت شرکت و تمرکز بر الگوهای خاص هر صنعت به شناسایی به‌موقع مشکلات و دریافت بازخورد کمک می‌کند. حاکمیت شرکتی ساختاری برای تعیین اهداف و ابزارهای نظارت بر عملکرد ارائه می‌دهد و به توسعه بازار سرمایه و اعتماد بازار کمک می‌کند. سامانز و نلسون (۲۰۲۲) نیز بر اهمیت داشتن چارچوب‌های بومی و متناسب با نیازهای کشور تأکید دارند (Samans & Nelson, 2022).

نتایج نشان می‌دهند که شفافیت، اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش می‌دهد و امکان تصمیم‌گیری بهتر را فراهم می‌کند. اطلاعاتی که به‌صورت عمومی در دسترس است می‌تواند به هدایت فرآیندهای تصمیم‌گیری هیئت‌مدیره کمک کند. این شفافیت یکی از پیامدهای مهم ارزیابی نظام حاکمیت شرکتی است و برآورده کردن انتظارات دولت و افزایش سهم بازارهای جهانی از دیگر نتایج آن است. بهبود کنترل‌های داخلی و عملکرد حسابرسی داخلی نیز از دستاوردهای مهم این ارزیابی هستند. حسابرسی داخلی می‌تواند بینش‌های مفیدی درباره کنترل‌ها و مدیریت ریسک ارائه دهد و به حداکثرسازی منافع سهامداران کمک کند.

نظام حاکمیت شرکتی با قوانین بالادستی هماهنگ است و می‌تواند خلأهای قانونی را پر کند. نوشتن دستورالعمل‌های خاص و سیستماتیک، مانند قراردادهای خاص در صنایع حساس، می‌تواند تضمین‌کننده رعایت قوانین باشد. همچنین، گزارش‌های حسابرسی باید در بسترهای سیستماتیک تهیه شوند تا سلسله‌مراتب حاکمیت شرکتی شفاف‌تر شود. پیشنهاد می‌شود که سازمان حسابرسی نه‌تنها به ارزیابی اثربخشی حاکمیت شرکتی بپردازد، بلکه سایر جنبه‌های نظارتی مانند مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی را نیز مورد بررسی قرار دهد.

سازمان حسابرسی باید راهنماهای عملی و آموزشی برای شرکت‌ها تدوین کند تا درک بهتری از معیارهای ارزیابی به دست آید. این راهنماها می‌توانند نمونه‌هایی از مستندات و معیارهای ارزیابی را ارائه دهند. همچنین، پیشنهاد می‌شود که عوامل زمینه‌ای مانند صنعت، اندازه شرکت، و ساختار مالکیت در ارزیابی‌ها لحاظ شود. به این ترتیب، ارزیابی‌ها می‌توانند متناسب با شرایط هر شرکت انجام شوند و نتایج آن‌ها قابل‌تعمیم باشند. بازنگری مستمر قوانین و ارائه گزارش‌های شفاف از وضعیت حاکمیت شرکتی می‌تواند به ارتقای نظام حاکمیت شرکتی کمک کند.

درمجموع، تحلیل‌های این پژوهش یافته‌های مهمی را برای سازمان‌ها ارائه می‌کند و زمینه‌های جالبی را برای تحقیقات آینده نشان می‌دهد. ارزیابی جامع نظام حاکمیت شرکتی هنوز در مراحل ابتدایی است و نیاز به تحقیقات بیشتر برای درک مزایا و هزینه‌های این فرآیند دارد. حتی در شرکت‌هایی که ارزیابی‌های قوی‌تری داشتند، فقدان فرآیندهای رسمی برای تحلیل سیستماتیک شواهد مشاهده شده است. طراحی روش‌های تجمیع نتایج ارزیابی و استفاده از ابزارهای پیشرفته مانند هوش مصنوعی می‌تواند راهکارهای مؤثری ارائه دهد. درنهایت، یافته‌های ما بر نیاز به تحقیقات آینده برای کمی‌سازی و بهبود فرآیندهای ارزیابی حاکمیت شرکتی تأکید دارند.

تعارض منافع

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافعی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاقی

ندارد.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

Aguilera, R. V., Judge, W. Q., & Terjesen, S. A. (2018). Corporate governance deviance. *Academy of Management Review*, *43*(1), 87-109. https://doi.org/10.5465/amr.2014.0394

Anderson, D. W., Melanson, S. J., & Maly, J. (2007). The evolution of corporate governance: Power redistribution brings boards to life. *Corporate Governance: An International Review*, *15*(5), 780-797. https://doi.org/10.1111/j.1467-8683.2007.00608.x

Areneke, G., Adegbite, E., Tunyi, A., & Hussain, T. (2023). Female directorship and ethical corporate governance disclosure practices in highly patriarchal contexts. *Journal of Business Research*, *164*. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.114028

Awais Amin, Q., & Cumming, D. J. (2023). Regulatory Reforms, board independence and earnings quality. *Journal of International Financial Markets, Institution & Money*, *88*. https://doi.org/10.1016/j.intfin.2023.101840

Bai, C., Lu, J., & Tao, Z. (2006). The multitask theory of state enterprise reform: empirical evidence from China. *The American economic review*, *96*, 353-357. https://doi.org/10.1257/000282806777212125

Bao, S. R., & Lewellyn, K. B. (2017). Ownership structure and earnings management in emerging markets-An institutionalized agency perspective. *International Business Review*, *26*(5), 828-838. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0969593117300999

Benton, R. A., & You, J. (2019). Governance monitors or market rebels? Heterogeneity in shareholder activism. *Strategic Organization*, *17*(3), 281-310. https://doi.org/10.1177/1476127018776482

Chari, M. D., David, P., Duru, A., & Zhao, Y. (2019). Bowman's risk-return paradox: An agency theory perspective. *Journal of Business Research*, *95*, 357-375. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.08.010

Chen, C. C.-h., Guo, R.-J., & Lin, L. Y.-H. (2023). The effect of political influence on corporate valuation: Evidence from party-building reform in China. *International Review of Law and Economics*, *73*, 106120. https://doi.org/10.1016/j.irle.2022.106120

Clarke, D. (2016). Blowback: how China's efforts to bring private-sector standards into the public sector backfired. Is regulating the visible hand? In B. L. Liebman & C. J. Milhaupt (Eds.), *The Institutional Implications of Chinese State Capitalism* (pp. 29-47). Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780190250256.003.0002

Decaux, L., & Sarens, G. (2015). Implementing combined assurance: insights from multiple case studies. *Managerial Auditing Journal*, *30*(1), 56-79. https://doi.org/10.1108/MAJ-08-2014-1074

Fenwick, M., McCahery, J. A., & Vermeulen, E. P. M. (2019). The End of "Corporate" Governance: Hello "Platform" Governance. *European Business Organization Law Review*, *20*(1), 171-199. https://doi.org/10.1007/s40804-019-00137-z

E-ISSN: 3041-8585

Archive of SID.ir

Archive of SID.ir

Filatotchev, I., & Boyd, B. K. (2009). Taking stock of corporate governance research while looking to the future: Guest editorial. *Corporate Governance: An International Review*, *17*(3), 257-265. https://doi.org/10.1111/j.1467-8683.2009.00748.x

Filatotchev, I., & Nakajima, C. (2014). Corporate governance, responsible managerial behavior, and corporate social responsibility: Organizational efficiency versus organizational legitimacy? *Academy of Management Perspectives*, *28*(3), 289-306. https://doi.org/10.5465/amp.2014.0014

The Impact of Corporate Governance and Stakeholder Engagement on Organizational Resilience in Kuwaiti Islamic Financial Institutions. (2024). *Rjfa*. https://doi.org/10.7176/rjfa/15-3-05

Kovermann, J., & Velte, P. (2019). The impact of corporate governance on corporate tax avoidance-A literature review. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, *36*, 100270. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1061951818301071

Lumineau, F., Wang, W., & Schilke, O. (2021). Blockchain Governance - A New Way of Organizing Collaborations? *Organization Science*, *32*(2), 500-521. https://doi.org/10.1287/orsc.2020.1379

Mahmudi, B. (2024). Corporate Governance Mechanisms and Financial Performance: A Systematic Literature Review in Emerging Markets. *Productivity*, *1*(3), 270-285. https://doi.org/10.62207/gqtv4c76

Ni Luh Putu Agustin Nirmala, S. (2024). Does Good Corporate Governance and Political Connection Have an Influence a Tax Avoidance? *Formosa Journal of Multidisciplinary Research*, *3*(3), 253-262. https://doi.org/10.55927/fjmr.v3i3.8584

Oktaviani, R. M. (2023). The Impact of Corporate Governance and Fiscal Loss Compensation on Tax Avoidance Policies: Indonesian Banking Sector. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, *18*(11), 3641-3647. https://doi.org/10.18280/ijsdp.181130

Samans, R., & Nelson, J. (2022). Corporate Governance and Oversight. In *Sustainable Enterprise Value Creation*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-93560-3

Sands, A. (2019). *Bots in the Boardroom: The Promise of AI*.

Siddiqui, F., YuSheng, K., & Tajeddini, K. (2023). The role of corporate governance and reputation in the disclosure of corporate social responsibility and firm performance. *Heliyon*, *9*(5). https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e16055

Thoan, L. T. (2024). Corporate Governance in Listed Firms: Does Market Competition Make a Difference? *Asian Academy of Management Journal*, *29*(1), 171-203. https://doi.org/10.21315/aamj2024.29.1.7

Till, R. E., & Yount, M. B. (2019). Governance and Incentives: Is It Really All about the Money? *Journal of Business Ethics*, *159*(3), 605-618. https://doi.org/10.1007/s10551-018-3778-5

Wau, M. (2023). Financial Risk, Corporate Governance, and Financial Performance: An Empirical Study on Bank Indonesia. *Jurnal Akuntansi Keuangan Dan Bisnis*, *16*(2), 179-188. https://doi.org/10.35143/jakb.v16i2.6139

Wu, Z., Lin, S., Chen, T., Luo, C., & Xu, H. (2023). Does Effective Corporate Governance Mitigate the Negative Effect of ESG Controversies on Firm Value? *Economic Analysis and Policy*. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0313592623002990

Zhu, J. J., Caleb, H. T., & Li, X. (2019). Unfolding China's state-owned corporate empires and mitigating agency hazards: Effects of foreign investments and innovativeness. *Journal of World Business*, *54*(3), 191-212. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1090951617306715

Archive of SID.ir